

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2010. év október hó 19. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A jelentős kárt okozó csalás büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Szekszárdi Városi Bíróság 32.B.507/2008/46. számú ítéletét, illetőleg a Tolna Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 4.Bf.161/2009/4. számú ítéletét hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Szekszárdi Városi Bíróság a - bűnösség megállapítása végett bejelentett ügyészi fellebbezés alapján, és megalapozatlanság miatt történt hatályon kívül helyezés folytán - megismételt eljárásban 2009. szeptember 11-én kihirdetett 32.B.507/2008/46. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki csalás büntetében (Btk. 318. § (1) bek., (5) bek. a) pont). Ezért őt 1 év 6 hónapi börtönbüntetésre, a közügyek gyakorlásától 2 évi, az ügyvédi foglalkozás gyakorlásától 5 évi eltiltásra és 500.000 Ft - meg nem fizetése esetén 1.000 forintként egy-egy napi fogházbüntetésre átváltoztatatandó - pénzmellékbüntetésre ítélte.

Kötelezte magánfél részére, polgári jogi igény fejében 26 millió Ft tőke és annak 2003. július 27-étől kifizetése napjáig járó törvényes kamata, valamint az adóhatóság részére 900 ezer Ft

eljárási illeték megfizetésére. Egyben rendelkezett a lefoglalt dolgok kiadásáról.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Tolna Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2010. január 13-án meghozott 4.Bf.161/2009/4. számú ítéletével az elsőfokú határozat lefoglalt dolgokra vonatkozó rendelkezését megváltoztatta. Egyebekben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet érdemben helybenhagyta.

Az elsőfokú ítélettel megállapított - és a másodfokú bíróság által is irányadónak tartott - tényállás lényege a következő.

A terhelt 2005. szeptember 3-ig ügyvédi tevékenységet folytatott, a Magyar Ügyvédi Kamara Fellebbviteli Tanácsa 2005. december 8-án jogerős határozatával kizárás fegyelmi büntetéssel sújtotta, egyúttal kamarai tagságát is törölték.

2001. novemberi keltezésű alapító okiratok alapján 2002. február 12-én a terhelt ügyvédi közreműködésével bejegyezték az A. Ingatlanfejlesztő és Ingatlanforgalmazó Kft.-t és az A. Vendéglátó és Kereskedő Kft.-t.

Az ingatlanfejlesztő Kft. tagja az alapításkor Cs. É., H. Zs., 2002. február 15-étől B. J., ő helyette 2004. január 9-étől pedig Á. L. volt. Képviselője 2003. július 23-áig H. Zs., azt követően 2004. január 9-éig B. J. élettársa J. T., azt követően 2004. július 7-ig (a felszámolás elrendeléséig) H. Zs. volt.

A vendéglátó Kft. tagja H. Zs., H. L. és H. L-né, képviselője pedig H. L-né ügyvezető volt.

2001. december 21-én a két cég fele-fele arányban, összesen 98 millió forintért megvett egy siófoki ingatlant, hogy azon az ingatlanfejlesztő cég társasházat építsen.

2002. június 3-án a két cég kölcsönszerződést kötött a Takarékszövetkezettel. A kölcsönszerződés alapján a Takarékszövetkezet 60 millió forintot folyósított, ebből fizették ki az s-i ingatlan vételárának második részét. A Takarékszövetkezet javára a kölcsön és járulécai erejéig jelzálogjoggal terhelték meg a siófoki ingatlant.

2002. július 2-án a két cég és a Takarékszövetkezet - az építés kivitelezése céljára - újabb 20 millió forintra szóló kölcsönszerződést kötött. Ekkor a Takarékszövetkezet javára jelzálogjog az s-i ingatlan egészére bejegyzésre került.

A terheltnek Hajdú Zsolt, az ingatlanfejlesztő Kft. ügyvezetője teljeskörű felhatalmazást adott, ami kiterjedt a cég ügyeinek

intézésére, ügyvitelre, a cég építési tevékenységének megvalósítására.

2002. április 9-én kapta meg az ingatlanfejlesztő Kft. az építési engedélyt a 22 lakásos társasház építésére. A cég saját tőkével nem rendelkezett. Lakásépítés céljára külső forrást nem tudott igénybe venni. Az építkezés megkezdésekor nem volt biztosítva a vállalkozás pénzügyi fedezete.

2002. március 21-én ennek ellenére az építkezés megkezdődött s 2003. februárig folyt, akkor a kivitelező fizetés hiányában leállította.

B. J. az ingatlanfejlesztő Kft.-nek 2002. február 19-én, 2002. augusztus 31-i lejáráttal 27,2 millió Ft kölcsönt adott, a teljesítési határidőt többször, végül 2004. augusztus 31-ére módosították.

Az I. T. Idegenforgalmi és Vendéglátó Kft. az ingatlanfejlesztő Kft.-nek 2002. december 2-án, 2003. május 2-i lejáráttal 15 millió Ft, 2003. február 19-én, 2003. július 20-i lejáráttal 12,6 millió Ft kölcsönt adott. 2003. július 19-én a teljesítési határidőt 2003. november 28-ára módosították.

2003. február 21-én az illetékhivatal 4.927.000 Ft vagyonátruházási illeték meg nem fizetése miatt az ingatlan $\frac{1}{2}$ részét lefoglalta, 2003. február 27-én végrehajtási jogát is bejegyeztette.

2003. május 22-én a Takarékszövetkezet a hiteltörlesztés nem teljesítése miatt mindkét hitelszerződést felmondta, mindkét Kft.-vel szemben lejárttá tette követeléseit, végrehajtást kezdeményezett, 2003. június 25-én végrehajtási jogát 93.389.489 Ft erejéig bejegyezték.

2003. júliusban F. D. sértett és F. D-né érdeklődött az ekkor folyamatban lévőként hirdetett építkezés felől. Eddig lakás értékesítése nem történt.

A terhelt az ingatlanfejlesztő Kft. képviselőjeként a sértetteknek valótlan tájékoztatást adott, mely szerint:

- az építkezés körül minden rendben,
- a kis alapterületű lakásokat már értékesítették,
- biztosíték a vevő számára, hogy az általa befizetett vételár az építkezést finanszírozó pénzintézet által vezetett külön vevői számlára kerül, és ott kezelik.

Mindezen információk alapján 2003. július 27-én F. D. sértett F. D-né és a terhelt jelenlétében aláírta a terhelt által készített és

ellenjegyzett, egy lakás megvásárlásáról szóló adásvételi előszerződést.

A szerződésen az ingatlanfejlesztő Kft., mint eladó részéről H. Zs. névaláírás van. H. Zs. 2003. július 23-ától nem volt a Kft. ügyvezetője, így annak képviselőjére sem volt jogosult.

Az előszerződés rögzítette

- a végleges adásvételi szerződés megkötésének időpontját (2003. szeptember);
- a vételár részletezését és ütemezését azzal, hogy mindez a pénzügyintézetrel való egyeztetésen alapul;
- az építkezést finanszírozó pénzügyintézetrel való szerződési kapcsolatot, melynek keretében a vevő befizetése a pénzügyintézetnél nyitott és vezetett vevői számlára kerül,
- azt a kijelentést, hogy az ingatlanfejlesztő Kft. képviselőjében eljáró személy erre jogosult, és jogot szerezhet, kötelezettséget vállalhat.

Ezt követően F. D. sértett 26 millió forintot fizetett ki a terheltnek: az előszerződés szerint

- 2003. július 27-én 1 millió forintot a terheltnek átadott,
- 2003. augusztus 6-án 3 millió forintot, 2003. augusztus 19-én 22 millió forintot a terhelt C. Banknál vezetett bankszámlájára átutalt.

Az ingatlanfejlesztő Kft. a sértettel kötött szerződésben vállalt kötelezettségét nem teljesítette, az átvett vételárrészletet nem fizette vissza.

A terhelt (mint az ingatlanfejlesztő Kft. teljes jogkörben eljáró képviselője) az előszerződés lényeges feltételei tekintetében tévedésbe ejtette F. D. sértettet, és ezzel 26 millió forint kárt okozott.

Eltitkolta ugyanis, hogy

- a Kft. hiteltartozásait nem törlesztette, ami a hitelek felmondásához és végrehajtási eljáráshoz vezetett,
- nem volt építkezést finanszírozó pénzügyintézet, az előszerződés megkötésekor az építés anyagi háttere teljesen hiányzott, nem volt reális esély a szerződés teljesítésére,
- az előszerződés megkötésekor Hajdú Zsolt nem volt a Kft. ügyvezetője,
- nem volt pénzügyintézetnél vezetett vevői számla, a sértett által befizetett 26 millió Ft jóváírása nem ilyen számlára történt,
- 2003. július 10-én a Kft. üzletrészeit végrehajtó lefoglalta.

Ehhez képest a sértett valótlan körülmények tudatában döntött az előszerződés megkötéséről.

2003. július 31-én a terhelt kézhez vette a Földhivatal - társasház alapítására vonatkozó kérelmet - elutasító határozatát. Ezt követően a terhelt a sértett által befizetett vételárrészlet elkülönített számlás kezelésének kötelezettsége alóli kibúvás, valamint korábbi megtévesztő magatartásának leplezése céljából, 2003. augusztus 1-jei keltezéssel, de ismeretlen időpontban előállt egy "szerződést értelmező és módosító nyilatkozatok" elnevezésű okirattal.

Az okirat F. D. vevő névaláírással volt ellátva, rögzítette, hogy a sértett az előszerződés megkötésekor tudott a Takarékszövetkezet által indított végrehajtási eljárásról és hozzájárult ahhoz, hogy az általa fizetett 26 millió forintot az eladó a beruházás érdekében felhasználja.

A terhelt ezt a magánokiratot 2003. július 27-e és 2004. szeptember 16-a között az előszerződéshez csatolta és a Kft. könyvelési anyaga részévé tette.

A bűncselekménnyel okozott kár nem térült meg.

Az irányadó tényálláshoz tartozó, ítéletszerkesztés miatt az indokolás más részében lévő ténymegállapítás;
elsőfokú ítélet 5. oldal 4. bekezdés 2. mondat:

Az adásvételkor a vállalt kötelezettségek teljesítésének a társaság pénzügyi lehetőségei miatt nem volt reális esélye, tekintettel a 2003. július 27-i alacsony, a beruházás költségvetéséhez képest 26 %-os készütségi fokra, a Takarékszövetkezet hitelszerződésének felmondására, az I. T. Kft. felé fennálló kölcsöntartozások fizetési határidejének módosítására, továbbá a bírósági végrehajtásokra.

Az elsőfokú bíróság jogi értékelése szerint a Kft. által vállalt kötelezettségek teljesítésére az adásvétel idején nem volt reális esély. Amit alátámaszt a beruházás, költségvetési összeghez viszonyított alacsony mértéke, a pénzügyi háttér, a Kft. önerejének hiánya, a Kft. hitelképtelensége, kölcsönszerződéseinek pénzügyi intézet általi felmondása, más hitelezők felé fennálló tartozások esedékessége.

Lakáseladás a sértetti eseten kívül nem történt, ezért a sértett által befizetett előleg sem szolgálhatott a beruházás pénzügyi fedezeteként.

A terhelt mindezzel tisztában volt, viszont a sértett elől eltitkolta. Ehhez képest megtévesztő magatartása és annak jogtalan haszonszerzési célzata is megállapítható.

A másodfokú bíróság a bűnösségre vont következtetéssel és a jogi minősítéssel maradéktalanul egyetértve kiemelte, nincs jelentősége annak, hogy a sértett által befizetett 26 millió Ft bevételezése a Kft. pénztárába történt. A csalás ugyanis akkor is megvalósul, ha a vagyoni előny nem a megtévesztő kezéhez jut.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő - a Be. 416. § (1) bekezdés a) és c) pontját megjelölve - felülvizsgálati indítványt elsődlegesen felmentés, másodlagosan hatályon kívül helyezés és új eljárásra utasítása érdekében.

Indokai szerint sem a jogtalan haszonszerzési célzat, sem a kár okozása nem állapítható meg.

Jogtalan haszonszerzési célzatról akkor lehetne szó, ha az előszerződés alapján a terhelt nem kívánt volna tényleges ellenértéket nyújtani. Az előszerződés aláírása azonban kötelmi igényt keletkeztetett a sértett javára. Egyrészt követelheti a végleges adásvételi szerződésnek - a vételárelőleg betudása melletti - létrehozását. Ha pedig ezt nem akarná, akkor követelheti a vételár visszaadását. Mindez egyenértékű ellentételezés a terhelt részéről és a felszámolási eljárás során bármikor érvényesíthető.

A sértettnek kára nem volt, vagyonában csökkenés nem következett be. A 26 millió Ft fejében ugyanis kötelmi igénye keletkezett. A szerződés nem teljesítése esetén pedig a Kft. vagyona megfelelő fedezetet nyújtott a követelés kielégítésére.

Az indítvány szerint nincs megtévesztő magatartás sem, ugyanis a tényállásban eltitkolásként pontokba szedetteket polgári bíróság eseti döntései cáfolják. Az ingatlan-nyilvántartás adatait ugyanis - a polgári jog szerint - nem köteles az eladó a vevővel közölni (BH 1997/491.).

Nem helytálló H. Zs. ügyvezető jogosultsága időközbeni megszűnésének eltitkolására vonatkozó megállapítás, mivel a megszűnés harmadik személy vonatkozásában csak az új ügyvezető bejegyzésének közzétételét követően hatályos (BH 2003/207.). Ehhez képest H. Zs. volt egyedül jogosult az előszerződés megkötésére.

Az indítvány szerint az eljáró bíróság megsértette az indokolási kötelezettségét, mivel nem tette tényállás részévé azt a három

egybehangzó írásszakértői véleményen alapuló megállapítást, mely szerint a szerződést értelmező és módosító nyilatkozat a sértett kezétől származik. Az ezzel kapcsolatos érvelés pedig okszerűtlen, mivel tudományos kérdésekben kategorikus bizonyossággal soha semmi nem mondható ki.

Ha pedig figyelembe vette volna a szakértői véleményeket, akkor viszont a Be. 4. § (2) bekezdése folytán nem lett volna megállapítható a terhelt bűnössége. A sértetti aláírás igazoltsága ugyanis kétségbe vonja az ezzel ellentétes megállapítást.

Az indokolási kötelezettség megszegését jelenti az is, amikor az eljáró bíróság arra hivatkozással érvel, hogy mi képzelhető el és mi nem a sértett részéről. Logikai érvelésről ugyanis csak bizonyítékalapon, és a bizonyítékok láncolatának fűzése végett, nem pedig önmagában lehet szó. Az eljáró bíróság azonban mindezt nem vetette egybe az írásszakértői - és a sértett sajátkezűségét alátámasztó - véleményekkel.

Egyébként pedig, mivel az ingatlan értéke legalább 290 millió Ft, így a rajta lévő teher mellett is bőséges fedezete van a sértetti befizetésnek.

A Legfőbb Ügyészség BF.1472/2010. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

Törvényben kizárt az indítványnak a 26 millió Ft kár okozására, valamint a megtévesztő magatartás mibenlétére vonatkozó kifogása. Utóbbi kapcsán az irányadó tényállás az ingatlan-nyilvántartás és a Kft. képviseleti jogával kapcsolatos adaton túlmenően több olyan lényeges körülményt rögzít, amelyek alapján az eltitkolás, mint tévedésbe ejtő magatartás megállapítható.

Ehhez képest az eltitkolás gyakorlatilag minden olyan körülményre kiterjedt, amely a sértett adásvételi szerződéskötés iránti akaratának kialakítása szempontjából jelentős.

Következésképpen a csalás valamennyi tényállási eleme megvalósult.

A Legfelsőbb Bíróság az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott. A védő a felülvizsgálati indítványt fenntartotta és azzal egyező tartalommal szólalt fel. Kiemelte, hogy egy vállalkozás vagyonát a passzívák és aktívák együtt adják, s ennek egyenlege alapján bőven volt fedezete a sértett befizetésének. Az eljáró bíróság viszont figyelmen kívül hagyta az ügy polgári jogi kérdéseit.

A terhelt felszólalásában védőjéhez csatlakozott. Kifogásolta, hogy a korábbi hatályon kívül helyező határozat direkt útmutatást adott a szerződésmódosítás mikénti értékelésére. Törvénysértőnek tartotta, hogy a hatályon kívül helyező határozatot meghozó és a megismételt eljárásban másodfokon eljáró tanács személyi összetétele - egy bíró kivételével - azonos volt.

A Legfőbb Ügyészség képviselője az írásbeli nyilatkozatával egyezően a megtámadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárásjogi okból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

A Be. 423. §-a (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható. Ez azt jelenti, hogy nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének vitatására sem. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

Az irányadó tényálláshoz képest nem sértett büntető anyagi jogszabályt az eljáró bíróság, amikor a terhelt bűnösségét megállapította és a cselekmény jogi minősítése is törvényes. Az indokolási kötelezettség megsértésére és a kizárt bíró eljárására vonatkozó kifogás szintén nem helytálló.

A Btk. 318. § (1) bekezdése alapján csalást követ el, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz.

Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti a büntetőjogi felelősség megítélése szempontjából jelentős körülményeket. Így a Kft. - sértettel való szerződéskötéskor fennálló - pénzügyi, gazdasági, valamint a terhelt Kft.-n belüli helyzetét, továbbá a terhelt és a sértett közötti szerződéskötés körülményeit. Ekként a terhelt tévedésbe ejtő magatartását, valamint a kár bekövetkeztének tényét. A terheltnek már a szerződéskötéskor sem állt szándékában a visszafizetés; s arra később sem került sor.

Tévedésbe ejtés, amikor tévedést a tettes aktív, erre irányuló tevékenysége idézi elő. Tehát a sértett felismerné az érdekeinek megfelelő cselekvést, ha ebben őt a tettes tevékenysége nem akadályozná meg. A tévedésbe ejtés ezért pusztán passzív magatartással nem valósítható meg. Kivétel az alól, amikor a tettes

valamely konkrét, tevékenységre irányuló előírást szeg meg (kötelességének teljesítését elmulasztja) és ezzel idézi elő a sértett tévedését.

Tévedésben tartás pedig, amikor a tévedés a tettesen kívül álló okból keletkezett, de a tettes azt felismerte, azt felhasználva okoz kárt. Nem kell tehát aktív magatartásnak lennie. E körbe tartozik az elhallgatás, eltitkolás.

A kárt - csalás esetében - nem közvetlenül az elkövető megtévesztő magatartása, hanem annak eredményeként megtévesztett sértett saját vagyonáról való rendelkezése okozza. Jelen ügyben erről van szó.

Az irányadó tényállás szerint a sértett a terhelttől 2003. júliusban kapott információ alapján kötött szerződést. Az irányadó tényállás rögzíti a terhelt által közölt információkat és a valóságot, amely az információk minden elemével ellentétes. E szerint nem volt építkezést finanszírozó pénzügyi intézet, az építés anyagi háttere teljesen hiányzott, lakásértékesítés nem történt, pénzügyi intézetnél vezetett vevői számla nem volt, a sértett befizetésének jóváírása nem ilyen számlára történt.

Mindez azt jelenti, hogy a terhelt e körben valójában nem passzív, hanem aktív magatartással vezette félre a sértettet. Emellett a terhelt általi tájékoztatás esetében - mely szerint az "építkezés körül minden rendben van" - nyilvánvalóan jelentősége van az építkezés beruházójának, az ingatlanfejlesztő Kft. gazdasági helyzetének is.

Az irányadó tényállásból kitűnően a Kft. az építkezéshez szükséges ingatlant is kölcsönből vette, aminek folyósítására csak 2002. június, júliusban kötöttek szerződést, az építkezés viszont már 2002. márciusban elkezdődött. Ezen túlmenően, a Kft. saját tőkével nem rendelkezett, külső forrást nem tudott igénybe venni. 2003. július (tehát a sértett tájékoztatása, illetve a szerződéskötés) előtt pedig

- a kivitelező - fizetés hiányában - az építkezést leállította;
- a Takarékszövetkezet mindkét Kft.-vel kötött hitelszerződést felmondta, javára 93.389.489 Ft erejéig végrehajtási jogot jegyeztek be;
- az illetékhivatal illetéktartozás miatt az ingatlan $\frac{1}{2}$ részét lefoglalta, javára 4.927.000 Ft erejéig végrehajtási jogot jegyeztek be;
- a Kft. a magánszemélytől, valamint egy másik Kft.-től felvett kölcsöneit nem tudta visszafizetni, így azok teljesítését 2003. július utáni időpontra módosították.

A terhelt mindezzel tisztában volt, mivel - az irányadó tényállás szerint - teljes körű (ügyvitelre, gazdálkodásra, az építkezés

megvalósítására is kiterjedő) felhatalmazása volt a Kft. ügyeinek intézésére. Következésképpen tisztában volt azzal, hogy a sértettnek adott tájékoztatása nem valós tartalmú.

Ennek ellenére 2003 júliusában egy valójában tőke nélküli, hitelképtelen és tartozások visszafizetési kötelezettségével, valamint végrehajtási joggal is terhelt Kft. képviselőjeként azt közölte a sértettel, hogy "az építkezés körül minden rendben van".

A felülvizsgálati indítvány, amikor - polgári ügyben hozott eseti döntésekre hivatkozva - kifogásolta a megtévesztés megállapítását, a terhelt közlésének csupán egy részét vette alapul.

Azon túlmenően, hogy a büntetőügyben eljáró bíróság a büntetőjogi felelősséget önállóan állapítja meg (Be. 10. §), az indítvány ekként valójában eltérő tényállás alapján támadta az ügydöntő határozatot, ami felülvizsgálatban kizárt. Az irányadó tényállás megállapításai szerint ugyanis nem csupán az adott ingatlan jogi és pénzügyi terheinek ténye volt az, amiről a sértett nem, illetve valóságtól eltérő tartalommal kapott tájékoztatást.

Csalás esetében jogtalan vagyoni haszonszerzés nem eredmény, hanem az elkövetési magatartás (tévedésbe ejtés, vagy tévedésben tartás) célzata. Arra indítónak kell lennie, és olyan vagyoni haszon tekintetében, amely megszerzésére egyébként nincs jogcíme. Éppen az elkövetési magatartás következménye lesz az a jogcím, ami ezt biztosítja.

Jelen ügyben is erről van szó. A terhelt magatartása a sértett pénzének megszerzésére irányult, melyhez egyébként nem lett volna jogcíme. A sértettet megtévesztette, ezáltal a sértett - tévedésből - jogcímet biztosított számára a saját vagyona terhére, amiről a pénz átadásával rendelkezett is.

Csalás esetében közömbös, hogy a Kft. vagyona a sértett kárát - esetlegesen - többszörösen meghaladja. Ez ugyanis legfeljebb az utólagos megtérítés kérdése, és közömbös a szerződés megkötése idején meglévő megtévesztő szándék megítélésénél.

Büntetőjogi szempontból ugyanis nem önmagában a kár bekövetkeztének, hanem annak van jelentősége, hogy a sértett más által megtévesztve rendelkezik, aminek következtében a vagyona, vagy más vagyona károsodik. Ehhez képest kár bekövetkezése hiányában csalás kísérlete, a kár bekövetkezése esetében és haszonszerzés hiányában pedig befejezett csalás valósul meg. Nyilvánvalóan különböző tehát a polgári jogi és a büntetőjogi megítélés alapja.

A felülvizsgálati indítvány álláspontjától eltérően rámutat a Legfelsőbb Bíróság arra, hogy csalás esetében közömbös a választott szerződés polgári jogi formája, fajtája, az csupán a megtévesztés eszköze. A sértett vagyoni rendelkezésének jogcíme ugyanis éppen a megtévesztés folytán keletkezik.

Csalás esetében a megtévesztett sértett egyben gyakorlatilag mindig követelés, ekként kötelmi igény jogosultja lesz. Nyilvánvaló azonban, hogy ez a megtévesztés következménye, és nem pedig a tévedésben lévő sértett és a terhelt közötti szerződés valós tárgya.

Az indítvány sérelmezte az indokolási kötelezettség megsértését [Be. 373. § (1) bek. III. pont a) alpont].

A bíróság az indokolásban köteles számot adni döntéshozatali tevékenységéről, a felülbíráló (fellebbezés, illetve felülvizsgálat folytán eljáró) bíróság pedig ezt jogosult és köteles ellenőrizni. Ha a megtámadott határozat indokolása oly mértékben hiányos, hogy nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését, akkor nyilvánvalóan megghiúsul az érdemi felülbírálat lehetősége; s ez eredményezi feltétlenül a hatályon kívül helyezést [1/2007. BKv C.].

Az indokolási kötelezettség megsértése azonban nem az indokolás bármely elemének hiányát, hibáját jelenti, hanem annál szűkebb terjedelmű.

Egyrészt maga a törvény szűkít, mivel kizárólag a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében teszi vizsgálandóvá az indokolási kötelezettség teljesítését [Be. 373. § (1) bek. III. pont].

A törvényi meghatározásból viszont nem következik, hogy ennek kapcsán anyagi jogi vizsgálatba lehetne bocsátkozni. Az anyagi jogi intézmények megjelölése csupán az eljárási ok releváns körét, nem pedig a vizsgálat tárgyát jelenti.

Ezen felülvizsgálati ok esetében tehát nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a jogi minősítésnek vagy a bünteteskiszabásnak, illetve az intézkedés alkalmazásának anyagi jogi alapossága, helyessége. Különben e körben is kötelező lenne hivatalból a felülvizsgálat, ami ellentétes a törvénnyel (Be. 423. § (4)-(5) bek.).

Az indokolási kötelezettség megsértése egyrészt azt jelenti, ha az indokolásból nem állapítható meg, hogy a bíróság mit vett számba,

mit értékelt következtetése, mérlegelése során, másrészt azt, ha másról szól, mint a rendelkezés.

Ugyanakkor az értékelés eredménye az indokolási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos vizsgálatnak nem tárgya, mivel a mérlegeléssel szembeni, eltérő értékelést célzó támadás ezúton sem lehetséges, illetve az a Be. 423. § (1) bekezdésének megkerülését jelentené.

Továbbá ezen eljárási ok tekintetében értelemszerűen eltérő a helyzet attól függően, hogy a bíróság fellebbezés vagy felülvizsgálati indítvány alapján jár el. A másod-, illetve harmadfokú bíróságnak ugyanis (bár korlátozottan és eltérő mértékben) módja van a tényállás kiegészítésére, s ehhez képest bizonyítékok mérlegelésére, míg felülvizsgálat során erre nincs törvényi lehetőség.

Felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható.

Következésképpen ténykérdéssel kapcsolatos ezen eljárási ok esetében (felülvizsgálati eljárásban) csupán az vizsgálható, hogy a megtámadott jogerős határozat indokolásában az eljáró bíróság leellenőrizhető és elégséges módon számot ad-e a tényállás megállapításához vezető, a Be. 78. § (3) bekezdés szerinti, értékelő tevékenységéről.

Nem képezhette tehát felülvizsgálat tárgyát a ténymegállapítások, jogkövetkeztetések hiányára, a megítélés téves voltára, a bizonyítékok mikénti értékelésére vonatkozó kifogás. A ténykérdéssel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértése címén az indítvány valójában a bizonyítékot mérlegelő tevékenységet támadta.

Az eljáró bíróság pedig a vád kereteihez igazodva, a bizonyítás eredményeként állapította meg a tényállást, a bizonyítékokat számba vette, egyenként és összességében értékelte, az alkalmazott anyagi és eljárási jogi szabályhoz vezető következtetéseit, álláspontját rögzítette. Így - szemben az indítványban foglaltakkal - eleget tett indokolási kötelezettségének.

Az indokolás rögzíti, hogy a bíróság a "Szerződést értelmező és módosító nyilatkozatok" megnevezésű okirat névaláírásának sértettől való származásának kérdését nem döntötte el, kétségesnek tartotta (elsőfokú ítélet 6. oldal 4. bekezdés). A felülvizsgálati indítvány ennek helyességét vitatta, ekként - a Be. 4. § (2) bekezdésére is hivatkozva - a bizonyítékok eltérő értékelését, eltérő tényállás megállapítását célozta.

A megismételt eljárásban másodfokú határozatot hozó bíró kizártságára vonatkozó kifogás szintén nem alapos. A Be. 21. § (5) bekezdésének kifejezett rendelkezése szerint a megismételt eljárás alapján hozott ítélet felülbírálatából nincs kizárva az a bíró, aki a hatályon kívül helyező határozat meghozatalában részt vett.

Ekként a Legfelsőbb Bíróság - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2010. október 19.

Dr. Demeter Ferencné s.k. a tanács elnöke, Dr. Márki Zoltán s.k.
előadó bíró, Dr. Varga Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bíróági tisztviselő
N-né TH